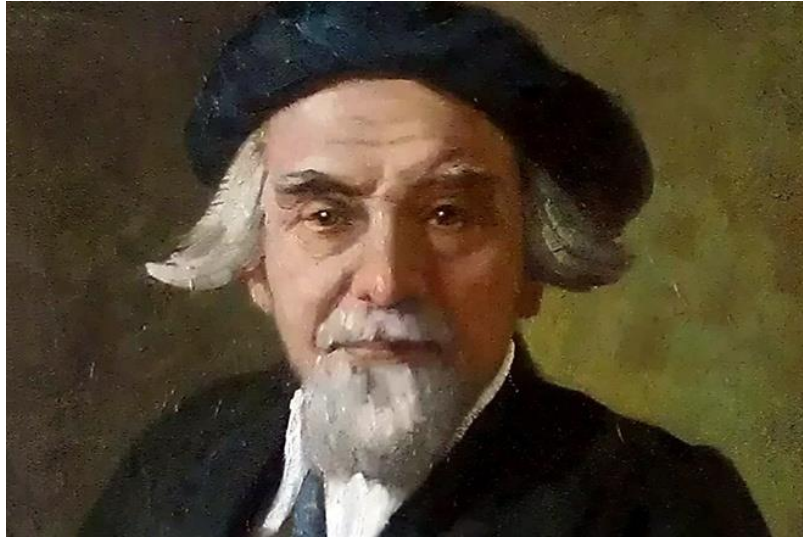

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІЛОРУСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ ТА ПРАВА
КАФЕДРА ІСТОРІЇ БІЛОРУСІ ТА ПОЛІТОЛОГІЇ

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції

“ВОСЬМІ БЕРДЯЄВСЬКІ ЧИТАННЯ”

1 червня 2020 року

Біла Церква

2020

УДК 821.161.2 : 929 Будяк (092)

Велика К. І., асистент кафедри іноземних мов

Білоцерківський національний аграрний університет

Ярмола О.В., канд. філос. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ПЕРІОД ЖИТТЯ І ТВОРЧОСТІ ВИДАТНОГО УКРАЇНСЬКОГО ПИСЬМЕННИКА І ГРОМАДСЬКОГО ДІЯЧА Ю. Я. БУДЯКА (ПОКОСА)

Видатний український письменник і громадський діяч Юрій Якович Покос (літературний псевдонім – Юрій Будяк) народився 17 листопада 1878 року на Полтавщині, а помер в окупованому німцями Києві 23 вересня 1942 року [1, с. 84]. З малого віку він багато працював, подорожував, брав участь у літературному і громадсько-політичному житті. За деякими згадками, він навіть брав участь у англо-бурській війні 1899-1902 р, під час якої – врятував майбутнього прем'єр-міністра Великої Британії Уїнстона Черчилля [2; 4, с. 60-61].

Юрій Якович з 1912 по 1916 рр. вчився у Київському політехнічному інституті [3, с. 62], а з початком Першої світової війни деякий час навчався в Одеській школі прапорщиків, у яку вступив наприкінці літа 1916 року, проте не закінчив її. У жовтні того ж року він був демобілізований у зв'язку із хворобою [1, с. 84; 4, с. 61].

Бурхливе громадсько-політичне й літературне життя Юрія Будяка привело його на Білоцерківщину [5, с. 94]. Протягом декількох років – з 1916 року [3, с. 63] (за іншими даними – з 1917 року [6, с. 244]) Юрій Якович працював у Білій Церкві і проживав по вулиці Гетьманській [3, с. 63] (за іншими даними – у передмісті Замок [6, с. 244]).

Перебуваючи у Білій Церкві Юрій Покос проводив активну громадсько-політичну діяльність. Був заарештований 4.03.1922 року за звинуваченням у причетності до Козачої Ради Правобережної України. Звільнений 4.05.1922 року [6, с. 244].

На сьогодні відомі дві групи документів, які описують його білоцерківське життя:

- преша група стосується листування Юрія Яковича з Міністерством освіти стосовно призначення його на посаду викладача гімназії на початку 1919 року;
- друга група стосується його листування з питань охорони пам'яток на Білоцерківщині (зокрема долі музею графів Браницьких) у 1920-1921 рр. [7].

Важливою сферою професійного і творчого життя Ю. Я. Покоса було викладання, якому він присвятив багато сил і років. Проте, не маючи офіційно вищої освіти (диплому про вищу освіту) він часто змушений був задовольнятися посадою «виконувач обов'язків вчителя». Тому у січні 1919 року він звертається до Міністерства освіти з проханням визнати його таким, що має право працювати на посаді вчителя навчального закладу середньої освіти (безпосередньо – Білоцерківської гімназії). Проте розгляд його клопотання не мав позитивного рішення: в листі до Юрія Яковича в березні 1919 року повідомлялося, що йому відмовлено.

Після припинення роботи Білоцерківської гімназії Юрій Покос продовжує свою вчительську діяльність у багатьох навчальних закладах міста. Так, наприклад, 18 вересня 1920 року у газеті «Вісти Білоцерківщини» (ч. 19, с. 2) в статті «Робітничче-селянський університет імені Т. Г. Шевченка в Б.-Церкві» повідомлялося про відкриття цього

навчального закладу¹ відповідно до постанови Білоцерківського ревкому від 7-го серпня 1920 року. Навчання планувалося почати 1-го жовтня цього ж року². Для викладання навчальних дисциплін були запрошені лектори, серед яких: Ю. Я. Покос («Історія української літератури») [3, с. 64-65] та Л. В. Покос («Історія України», «Загальний курс географії України»), а також інші³.

Юрій Покос знаходив, як творча особистість, знаходив реалізацію своїх культурно-громадянських уподобань в просвітній та пам'яткоохоронній діяльності. Його життя у 1920-1922 р. тісно пов'язано, окрім викладацької діяльності, також із роботою по збереженню спадщини музею графів Браницьких, який, на жаль, зазнав багато серйозних втрат, і, практично, станом на час організації Білоцерківського окружного музею в 1924 році – втратив більшість своєї коштовної колекції [7].

Білоцерківський період життя Юрія Яковича Покоса відзначився активною творчою та громадсько-політичною діяльністю. Ніколи пізніше так яскраво не проявлялися в його професійній діяльності любов до України і української культури. Проте, саме зміна політичної обстановки на початку 1920-х років, небезпека підпасти під репресії влади змушувала багатьох колись активних громадських, культурних і політичних діячів діяти менш активно, приховувати події свого минулого. Це цілком стосується і Ю. Я. Покоса.

Література

1. Ярмола О. В., Велика К. І. Історіографія життя і творчості письменника Юрія Будяка-Покоса в контексті Української революції 1917-1921 років / Молодий вчений, №6.1 (70.1), червень, 2019 р. С. 81-87. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2019/6.1/19.pdf>
2. Козюра І., Козюра В. Письменник-краянин Юрій Будяк / Рідний край, 2012, №2 (27). С. 285-287. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&Z21ID=&IMAG_E_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Almpolt_2012_2_43.pdf
3. Бондар А. В., Смуток Б. М. Історія Першої Білоцерківської гімназії в особах. Біла Церква: Пшонківський О. В., 2012. С. 62-66.
4. Передерій І. Г. Юрій Будяк (Покос) – український освітянин і літератор, який вплинув на світову історію / Репресована культура України: регіональний вимір : Матеріали Всеукр. наук.-практ. Internet-конф. 9 квіт. 2015 р. Полтава : ПолтНТУ, 2015. С. 59-65. URL: <http://reposit.pntu.edu.ua/handle/PoltNTU/643>

¹ Радою лекторів 14-го цього вересня завідуючим університету обраний – лектор цього ж університету М. І. Величківський, його заступником Р. Л. Ватенбург, секретарем лектор Васілевська.

² Проте 19 жовтня 1920 року в газеті «Вісти Білоцерківщини» (ч. 40, с. 1) в статті «Робітничо-селянський університет у Білій-Церкві, на Київщині» зазначалося, що лекції розпочнуться 19 жовтня цього ж року в будинку Педагогічної школи імені Бориса Грінченка (будинок б. дівочої гімназії).

³ Серед лекторів університету в цей час: Віроцький І. Л. («Українська мова»), Ватенбург Р. Л. («Всесвітня історія»), Нізков [І. Т.] («Психологія»), Підгрушній Д. («Природознавство», «Загальний курс географії»), Підгрушня («Природознавство»), Васілевська («Природознавство»), Линник («Фізика з космографією»), Радченко П. Д. («Математика»), Величківський М. І. («Політична економія», «Економічна географія України», «Теорія та історія кооперації», «Історія, теорія і практика кооперації взагалі і на Україні» [2 курс]), Ярошенко («Мистецтво і етнографія України»), Бузинний В. Т. («Західно-європейська література»), Дахнович В. Мик. («Слов'янська література»). Окрім цього лектор від парткому мав поводити заняття з дисциплін: «Конституція і політика радянської влади взагалі і зокрема на Україні» [1 курс], «Теорія і практика соціалізму, комунізму та анархізму», «Соціологія». Дисципліни «Логіка» та «Історія філософських думок» – залишалися на вакансії. Окрім цього для бажаючих необов'язкові предмети: французка та німецька мови.

5. Ярмола О. В., Велика К. І. Юрій Будяк (Покос) – письменник і громадянин: між реальним життям та легендами / Київщина: історія рідного краю : матеріали обласної науково-практичної краєзнавчої конференції «Краєзнавчі читання імені Лаврентія Похилевича» / упорядники: В. С. Перерва, О. Д. Рокицька. Біла Церква : КНЗ КОР «КОПОПК», 2019. С. 94–95. URL: <https://repository.kristti.com.ua/wp-content/uploads/2019/05/Zbirnyk-POhylevych-18.04.19.pdf>

6. Сосни замість обелісків (Білоцерківський мартиролог) / Упорядник В. О. Коломієць. Біла Церква: Білоцерківське Добровільне Товариство Незаконно Репресованих, 2011. 498 с.

7. Ярмола О. Доля музею графів Браницьких у Білій Церкві (постановка питання) / Протоієрей Петро Лебединцев та українське Відродження ХІХ – початку ХХ ст. Матеріали наукових читань 29 листопада 2001 року. Біла Церква : Білоцерківський краєзнавчий музей. С. 56–77.

8. Центральний державний архів громадських об'єднань України. Ф. 263. Оп. 1. Спр. 45982.

УДК 929.7.034(477 -25)

Чернецький Є. А., канд. іст. наук. (Україна), д-р гуманітарних наук (Польща)

Білоцерківська міська ЦБС

ДОВЕДЕННЯ БЕРДЯЄВИМИ СВОЇХ ПРАВ НА ДВОРЯНСЬКУ ГІДНІСТЬ У КИЇВСЬКОМУ ДВОРЯНСЬКОМУ ДЕПУТАТСЬКОМУ ЗІБРАННІ (ПЕРША ПОЛОВИНА ХІХ СТОЛІТТЯ)

У Державному архіві Київської області, а саме у складі фонду “Київське дворянське депутатське зібрання” (№ 782), зберігається справа під назвою “Дело о дворянстве Бердяевых”⁴.

“Дело о дворянстве Бердяевых” складається з 87 аркушів, з яких один аркуш літерний – 8а. Поза тим у справі є два аркуша внутрішнього опису, які мають окрему нумерацію. Сама справа оправлена у просту паперову обкладинку з чорнильними написами.

Після зовнішньої обкладинки і аркушів внутрішнього опису міститься друкована обкладинку зразка початку ХХ ст. доповнена чорнильними написами. Назва на внутрішній обкладинці: “Дело о дворянстве Михаила, Николая и Александра Бердяевых”. З написів на внутрішній обкладинці видно, що справу було почато 18 червня 1815 р., а закінчено 8 січня 1910 року. Там наведені і дати рішень Київського дворянського депутатського зібрання щодо визнання Бердяєвих у дворянстві – 8 жовтня 1832 р., 20 лютого 1833 р., 23 квітня 1835 р. і 16 грудня 1882 року. Там же міститься два архівних штампа, з яких найраніший належав Київському обласному історичному архіву. На ньому вписано номер справи – 508, з чого можна зробити висновок, що цей номер не змінювався ще з часів до Другої світової війни. Другий штамп був проставлений вже після Другої світової війни – можливо у зв'язку з переобліком, здійсненим у Київському обласному архіві.

⁴ Держархів Київської обл., ф. 782, оп. 1, спр. 508, 87 арк.

у збірці лірики Наталії Павлик «На прощі життя»	39
Велика К. І., Ярмола О.В.	
Білоцерківський період життя і творчості видатного українського письменника і громадського діяча Ю. Я. Будяка (Покоса)	43
Чернецький Є. А.	
Доведення Бердяєвими своїх прав на дворянську гідність у Київському дворянському депутатському зібранні (перша половина ХІХ століття)	45
Мельник Л. М.	
Філософія пандемії	47
Марчук В. В.	
Основна умова формування ціннісних орієнтацій особистості	48
Duzha I. A.	
The American program for the peaceful transition of Venezuela to democracy	50
Ярмола О. В.	
Теорія розв'язання винахідницьких завдань (ТРВЗ) в контексті філософського осмислення розвитку науки і техніки	52